

2.4 Hustota kvapalín

Úloha 1 – Hustota kvapalín (Lapitková et al., 2010, s. 85):

Urči hustoty kvapalín v poradí voda, med, olej.

Pomôcky: voda, med, jedlý olej, digitálne váhy (s presnosťou na 0,1 g), kadička so stupnicou v mililitroch (odmerný valec 100 ml), papierové utierky.

Postup:

- Na zaznamenávanie údajov budeš potrebovať tabuľku 2.4.1.
- Odváž kadičku a zapíš si jej hodnotu hmotnosti do zošita. $m_k = \text{_____ g}$
- Nalej do kadičky určité množstvo vody tak, aby si ho mohol presne odčítať. Vieme, že $1 \text{ cm}^3 = 1 \text{ ml}$, hodnotu napíš do tretieho stĺpca v tabuľke.
- Odváž vodu spolu s kadičkou a zapíš si hodnotu do zošita. $m_{k+v} = \text{_____ g}$
- Vypočítaj hmotnosť vody, teda $m_{k+v} - m_k = \text{_____ g}$. Hodnotu zapíš do tabuľky ako hmotnosť vody.
- Rovnako postupuj aj pri meraní hodnôt pre med a olej.
- Vypočítaj hustoty kvapalín a očísľuj ich podľa veľkosti ich hodnôt tak, že kvapalinu s najmenšou hustotou označíš číslom 1. Čísla napíš k názvom kvapalín.

Tabuľka 2.4.1 Údaje na určenie hustoty kvapalín

Kvapaliny	Hmotnosť [g]	Objem [cm^3]	Hustota [$\frac{\text{g}}{\text{cm}^3}$]
Voda			
Med			
Olej			

Odpovedz (Lapitková et al., 2010, s. 86):

- Porovnaj výsledok pokusu na obr. 2.4.1 s číselným poradím kvapalín podľa veľkosti hustoty. Vedel by si vysvetliť, prečo si voda a olej vymenili poradie?

- Čo určuje poradie kvapalín v pokuse zobrazenom na obr. 2.4.1?

Úloha 2 (Lapitková et al., 2010, s. 86):

Vpíš do tabuľky 2.4.2 hustoty predmetov, ktoré si zistil v učebnici na s. 81 v podkapitole 2.3 Hustota pevných látok. (V triede môžeš zostrojiť aj tabuľku zo všetkých skupín).

Tabuľka 2.4.2 Hustoty plávajúcich a potápajúcich sa predmetov a vody.

Predmety	Hustota [$\frac{\text{g}}{\text{cm}^3}$]
plávajúce	
voda	
potápajúce sa	

Odpovedz (Lapitková et al., 2010, s. 86):

1. Čo možno povedať o hodnotách hustoty telies, ktoré vo vode plávajú?
_____
2. Čo možno povedať o hodnotách hustoty telies, ktoré sa vo vode potopia?
_____
3. Akú hustotu by malo mať teleso, ktoré sa bude vo vode vznášať?
_____

Rieš úlohy (Lapitková et al., 2010, s. 87):

1. V tabuľke 2.4.3 sú uvedené hodnoty hustoty niektorých kvapalín v jednotke $\frac{\text{g}}{\text{cm}^3}$. Uveď hodnoty hustoty kvapalín v jednotke $\frac{\text{kg}}{\text{m}^3}$.

Tabuľka 2.4.3 Hustoty vybraných kvapalín

Kvapalina	Hustota [$\frac{\text{g}}{\text{cm}^3}$]	Hustota [$\frac{\text{kg}}{\text{m}^3}$]
nafta	0,85	
benzín	0,75	
morská voda	1,02	
ortuť	13,6	

2. Zisti a zaznamenaj do zošita odpovede na tieto otázky:
  - a) Akú hmotnosť má 1 dm³ vody? _____
  - b) Aký objem v litroch je 1 dm³ vody? _____

2.4 Hustota kvapalín

3. V ďalšej tabuľke 2.4.4 sú uvedené hodnoty objemu V a hmotnosti m liehu.
- Z uvedených hodnôt zostroj graf.
  - Vymysli názov grafu.
  - Zisti z grafu hustotu liehu.

Tabuľka 2.4.4 Namerané hodnoty objemu a hmotnosti liehu

Objem [cm ³]	2	3	5	6
Hmotnosť [g]	1,6	2,4	4,0	4,8

Názov grafu: _____

Hustota liehu je: _____

4. Hustomer: Urob si pomôcku – hustomer

Pomôcky: slamka na pitie, vosk zo sviečky (plastelína), jemný piesok, nádoba s vodou, kvapalina so známou hustotou, jemná gumička (namiesto gumičky môžeme použiť značky robené fixkou).

Postup:

- Jeden koniec slamky zalep voskom, prípadne iným vodotesným materiálom.
- Nasyp do slamky toľko piesku, aby slamka stála kolmo vo vode. Na piesok kvapni trochu lepidla (vosku), aby sa nevysypal, keď slamku položíš na stôl.
- Vlož slamku do nádoby s vodou a poznač si hladinu vody na povrchu slamky navlečením gumičky alebo fixkou. Vieme, že hustota vody je $\frac{g}{cm^3}$. K značke hladiny vody napíš 1.

- d) Vlož slamku do alpy a poznač si výšku hladiny. Alpa má hustotu približne $0,9 \frac{\text{g}}{\text{cm}^3}$.
- e) Vzďialenosť medzi značkou 1 a 0,9 je hodnota jedného dieliky. Rovnako veľké dieliky urob pod značkou 1 aj nad 0,9.

Obr. 2.4.4
Slamka vo vode

Obr. 2.4.5
Slamka v alpe

Hustomer je hotový a jeho ponorením do kvapaliny neznámej hustoty môžeš zistiť jej približnú hustotu.

Obr. 2.4.6 Hustomer

Úloha 3 (Lapitková et al., 2010, s. 88):

1. Vysvetli, čo znamenajú uvedené dôležité slova. Pri vysvetľovaní si môžeš pomôcť aj konkrétnym príkladom.

2.4 Hustota kvapalín

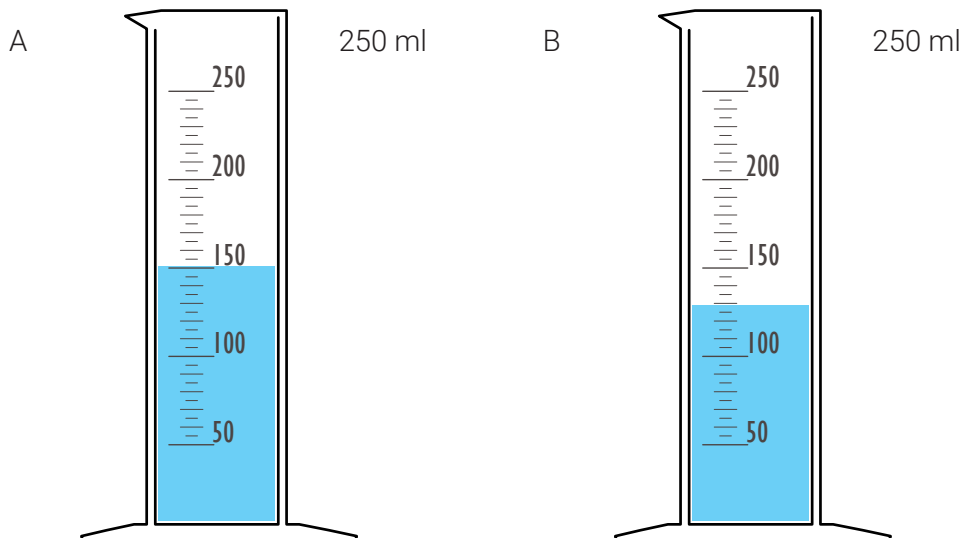
2. K slovám z ľavej strany (Ľ) tabuľky priradiť také slová z pravej strany (P), aby významovo patrili k sebe.

Dôležité slová

Ľ	P
správanie tuhého telesa v kvapaline	hustota
fyzikálna veličina	vznášať sa
jednotky fyzikálnej veličiny	grafická metóda určovania hustoty
metóda	kilogram na kubický centimeter
	celkový objem telesa
	potopiť sa
	hmotnosť telesa

Doplňujúce úlohy

1. Fero do odmerného valca nalial čistú vodu a do druhého rovnakého odmerného valca nalial slanú vodu. Dával pri tom pozor, aby mali oba odmerné valce spolu s kvapalinami rovnakú hmotnosť. Odmerné valce s rovnakými hmotnosťami sú znázornené na obrázku.

V ktorom odmernom valci je čistá voda a v ktorom slaná voda?

---

2. Prázdna fľaša vody má hmotnosť 45 g a objem 0,75 l. Filip ju naplnil vodou.

a) Akú hmotnosť má plná fľaša vody?

---

b) Akú by mala fľaša hmotnosť, keby bola plná piesku s hustotou $1\,750 \frac{\text{kg}}{\text{m}^3}$?

---

3. Úloha – Hustota neznámej kvapaliny:

Pomocou hustomeru si určoval hustotu neznámej kvapaliny. Urči teraz jej hustotu meraním hmotnosti a objemu. Získanú hodnotu porovnaj s hodnotou určenou hustomerom.

Pomôcky: digitálne váhy (s presnosťou 0,1 g), odmerný valec, neznáma kvapalina.

Postup:

- Do odmerného valca nalej také množstvo kvapaliny, aby si vedel určiť jej objem. Zapiš ho do tabuľky 2.4.5.
- Urči hmotnosť kvapaliny a zapiš ju do tabuľky 2.4.5.
- Do posledného stĺpca vypočítaj podiel $m:V$.
- Meranie opakuj aspoň pre 3 rôzne objemy kvapaliny.
- Hustotu kvapaliny urči ako priemer z vypočítaných hodnôt.

Tabuľka 2.4.5 Namerané hodnoty hmotnosti a objemu

hmotnosť [g]	objem [cm ³]	hustota [$\frac{\text{g}}{\text{cm}^3}$]
priemerná hodnota		

2.4 Hustota kvapalín

Odpovedz:

1. Aká je hustota kvapaliny, ktorú si určil meraním hmotnosti a objemu?
2. Zhoduje sa s táto hodnota s hodnotou, ktorú si určil pomocou hustomeru?
3. Ako by si mohol svoje merania spresniť?
4. Lenka piekla v nedel'u koláč. Medzi prísadami bolo mlieko (200 ml) aj olej (100 ml). Lenka však nevedela nájsť odmerku. Preto postavila misu na váhu, stlačením tlačidla Tare ju vynulovala a naliata 200 g mlieka. Opäť váhy vynulovala a priliata 100 g oleja. Ostatné sypké suroviny pridala presne podľa receptu, kde boli uvedené v gramoch. Myslíš si, že Lenka dodržala dávkovanie? Zdôvodni.

5. Žiaci mali za úlohu určiť hustotu dvoch kvapalín. Marek najprv odmeral hmotnosť prázdneho odmerného valca, potom odmeral hmotnosť odmerného valca s kvapalinou. Pri druhej kvapaline zmenil postup – na váhu položil prázdny odmerný valec a na váhach nastavil nulu (stlačením tlačidla Tare). Potom do odmerného valca naliat kvapalinu a odčítal jej hmotnosť. Hmotnosť prázdneho odmerného valca: $m = 93,5 \text{ g}$
Bez výpočtu hustoty urči, v ktorom odmernom valci je voda a v ktorom olej. Použi údaje z obrázkov 2.4.9 a 2.4.10. Svoje tvrdenie zdôvodni.

Obr. 2.4.9 Kvapalina 1

Obr. 2.4.10 Kvapalina 2

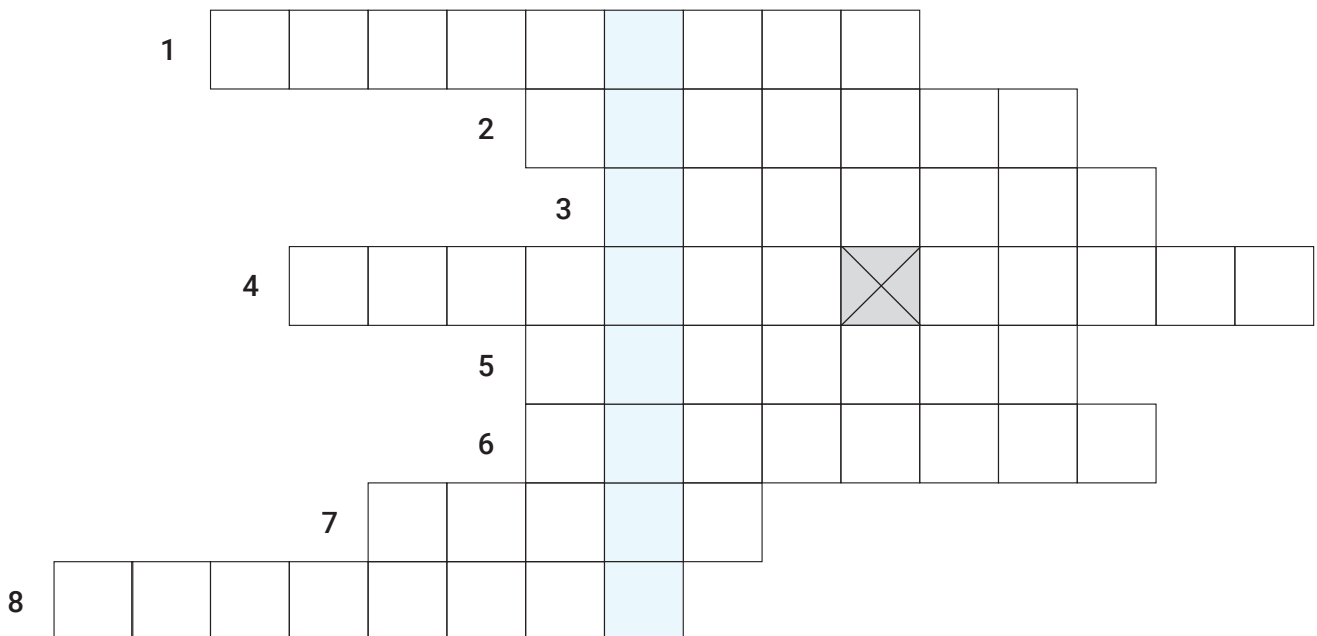
Opakovanie:

Vylúšti krížovku:

1. 1 m^2 sa číta ako 1 meter _____.
2. _____ látky vyjadruje, aká je hmotnosť telesa s objemom 1 m^3 vyrobeného z danej látky.
3. 1 m^3 sa číta ako 1 meter _____.
4. Na meranie objemu sa používa _____.
5. Zariadenie, ktoré sa dokáže pohybovať pod vodou, sa nazýva _____.
6. Na výpočet hustoty kvapaliny potrebujeme poznať _____ a jej objem.
7. $1\text{ dm}^3 = 1$ _____.
8. Meradlo na meranie hustoty kvapalín sa nazýva _____.

_____ je špeciálny typ hustomera, ktorý slúži na určovanie obsahu cukru v roztoku.

Čím ho roztok obsahuje viac, tým má roztok väčšiu hustotu.

2.4 Hustota kvapalín

Čo sme sa naučili:
